

POMICHAL KRISZTIÁN

A KLÍMAVÁLTOZÁSRÓL HIDEG FEJJEL (8. RÉSZ)

A múlt hónapban ott fejeztük be a témát, hogy a '80-as, '90-es évek fordulójára a korábban sokkal inkább szakmai jellegű klímavita politikai jelleget öltött. Szekértáborok alakultak ki a kérdés körül, a hagyományos demokrata – republikánus frontvonal egy újabb lövészárkkal gazdagodott. A legtöbb témával foglalkozó kutató konszenzusra jutott abban, hogy a Föld melegszik, hogy erről az emberiség (is) tehet, illetve abban is, hogy jelentős következményekkel jár, ha ezzel kapcsolatban nem teszünk valamit.

Az ok-okozati összefüggések és a változások mértéke természetesen továbbra is vitákat szült. Ezzel nem is lett volna különösebb probléma, hiszen a viták hozzátartoznak a tudomány működéséhez, a gond az volt, hogy olyan politikai aktorok is bekapcsolódtak, akiknek képességei nem tették lehetővé, hogy érdemben járuljanak hozzá a vitás kérdések tisztázásához. A lassacskán kibontakozó klímavitában mindkét oldal olyan eszközökhöz nyúlt, amelyekkel csak tovább mélyítették a lövészárkokat. A klímaváltozást tagadók elrugaszkodott összeesküvés-elméletekkel támadták azokat a szakembereket, akik a veszélyre felhívták a figyelmet, míg a másik oldalon sokan, tulajdonképpen sajtócenzúrárt alkalmazva, kizárták a tudományos közbeszédből azokat, akik vitatni merték a mainstream állításait. A kilencvenes években kialakult ellentétek most is mérgezik a klímatudományt. Máig nem teszik lehetővé, hogy politikai kérdések helyett tudományos kérdésekről vitázzanak, pedig vita nélkül a tudomány sosem mozdul előre. A kialakult helyzet talán legnagyobb rákfenéje, hogy az összeesküvésekhez és titkos politikai szándékokhoz egyébként is vonzó átlagember szemében

a Földet fenyegető klímakatasztrófa csak egy, a „másik oldal” által forgatott politikai bunkósbotot silányult. Ebben mindkét félnek óriási a felelőssége.

A világ vezető hatalmai a nyolcvanas években ébredtek rá arra, hogy a környezetvédelmet ideje lenne nemzetközi szerződésekkel is biztosítani. A montreali jegyzőkönyv 1987-es elfogadása, majd 89-es életbe lépése volt az első globális válasz a bolygót fenyegető veszélyekre. Az ózonréteget károsító halogénezett szénhidrogén-származékok felhasználását korlátozó egyezményt az ENSZ minden tagállama támogatta. Néhány évvel később egy másik, hasonlóan fontos ENSZ-jegyzőkönyv, az üvegházhatású gázok kibocsátását szabályozó kiotói már nem aratott osztatlan sikert. Éles vitákat váltott ki az Egyesült Államokban is. Bill Clinton elnök 1998-ban még aláírta ugyan, de a szenátus már sosem ratifikálta, nem is került eléjük az ügy. A demokrata Clinton lemondása után a republikánus George W. Bush alatt is előkerült a kérdés, de az elnök akkor úgy nyilatkozott, amíg a fejlődő országokat és olyan nagy gazdaságokat, mint Indiát vagy Kínát nem kötik hasonló korlátozások az üvegházhatású gázok kibocsátása kapcsán, addig az Egyesült Államok, szem előtt tartva saját gazdasági érdekeit, nem fogja aláírni a jegyzőkönyvet. Ez a húszéves ellentét gyakorlatilag a mai napig meghatározza a klímapolitikát, a gazdasági érdekek és a környezetvédelmi érdekek összeegyeztetése mindmáig az egyik legkomolyabb globális probléma, ahogy minden ország, a maga léptéke szerint, szintén megküzd vele.

A nemzetgazdasági érdekek mentén érdemes vizsgálni a klímaviták talán leginkább túlpolitikált részterületét, az

ember által okozott, azaz antropogén klímaváltozás kérdését. Nagyon leegyszerűsítve a dolgot tulajdonképpen ez az a témakör, amely körül manapság a klímaviták zajlanak. A klímaváltozás meglétét vitatni nem lehet, korábbi írásainkban is bemutattuk, meggyőző bizonyítékok százai állnak rendelkezésre ennek bizonyítására. Az emberi hozzájárulás kérdése azonban igen párázs, sokszor személyeskedéstől sem mentes vitákat szült a tudományos közösségen belül.

Ezek közül az egyszerűség kedvéért csak egyet emelnénk ki. Egy a Climate Research tudományos folyóiratban 2003-ban megjelent publikációt követően, melyben az uralkodó konszenzussal szembenő állításokat fogalmazták meg a klímaváltozás kapcsán, az antropogén klímaváltozás egyik legelismertebb támogatója, Michael Mann klímakutató megpróbálta elérni, hogy kollégái a továbbiakban ignorálják a folyóiratot. Mann kiszivárgott e-mailjeiből kiderült, arról győzködte kollégáit, hogy a mainstreammel szembenő, fogalmazzunk úgy, „klímaszkeptikus” publikáció miatt a továbbiakban ne publikáljanak a Climate Research hasábjain, az ott megjelent tanulmányokból pedig ne is idézzenek. A kifogásolt tudományos publikáció természetesen teljesítette a folyóirat által elvárt tudományos feltételeket, az ilyenkor szokásos elbíráláson átment, így Mann hozzáállása felvet bizonyos aggályokat. Más kérdés, hogy az e-mailek napvilágra kerülése után a klímaszkeptikusok az antropogén klímaváltozás összeesküvésként való lefestésére használták fel az egész esetet, így a végén tulajdonképpen mindenki rosszul jött ki a dologból. Az igazság megismerése csak még távolabb került.